

Yayın Değerlendirme / Review

**Demir, Necati. Abdülazîz b. Mahmûd el-İsfahanî,
Sıfâtü'l Haremeyn (Dil Özellikleri-Metin-Dizin),
Akçağ Yayınları Ankara, 2005, 269 s.**

Yard.Doç.Dr. Ahmet DEMİRTAŞ*

Necati Demir'in üzerinde çalıştığı *Sıfâtü'l Haremeyn*, Abdülazîz b. Mahmûd el-İsfahanî tarafından Çağatay Türkçesi ile H. 927 / M. 1521 yılında kaleme alınmış 1346 beyitlik bir mesnevidir.

Necati Demir, Akçağ yayınları tarafından yayımlanan *Abdülazîz b. Mahmûd el-İsfahanî, Sıfâtü'l Haremeyn (Dil Özellikleri-Metin-Dizin)* adlı çalışmasının ön sözünde, Çağatay Türkçesinin Türk yurtlarının doğu kısmında yer alan bir coğrafyada gelişme göstermesi sebebiyle ses ve şekil bakımından bazı farklılıklara sahip olduğunu belirtir. Devrin Osmanlı Padişahı Kanunî Sultan Süleyman'a sunulacağı için hem şekil hem de içerik bakımından mükemmel denecek kadar güzel olmasının da eseri çok önemli bir duruma getirdiğine işaret eden Demir, bu sebeplerle eserin çalışma konusu olarak seçildiğini yazar. *Sıfâtü'l Haremeyn*'in Manisa il halk kütüphanesi yazma eserler bölümü 5145 numarada kayıtlı olan tek yazma nüshası vardır. Müellif hattı olma ihtimali yüksektir.

Çalışma, giriş dışında iki ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde dil özellikleri, ikinci bölümde metin bulunmaktadır.

Giriş bölümünde, müellif ve *Sıfâtü'l Haremeyn* hakkında bilgi verilir. Eserin sonundaki bilgilere göre müellif, Hayatî adıyla bilinen Abdülazîz b. Mahmûd el-İsfahanî'dir. *Sıfâtü'l Haremeyn*, hicri 927 yılının Zilkade ayında Mekke-i Mukerreme'de yazıldığına göre müellif, İsfahanlı ve H. 927 / M. 1521 yıllarında hayatta olmalıdır. Eserde, yazar hakkında şu bilgilere ulaşılr: Arapça ve Farsça'yı iyi bilmektedir. Vezin ve kafiyeyi ustaca kullandığı görülmektedir.

37 bölümden oluşan *Sıfâtü'l Haremeyn*, 1346 beyitlik bir mesnevidir. Şairin bir hac yolculuğu esnasında Mekke ve Medine'deki kutsal mekanları anlattığı eser, "müfte'ilün müfte'ilün fâ'ilün" kalıbıyla yazılmıştır. Eserde Kâbenin tarihi, kutsiyeti, çeşitli özellikleri ve Kâbeyi ziyaret kuralları konu edilir. Şair, gezdiği ve gördüğü yerleri canlı ve etkileyici bir biçimde tasvir eder.

---

* Gaziantep Üniversitesi, Muallim Rifat Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Bölümü / GAZİANTEP
ahmet_demirta@yahoo.com.

Eser, Çağatay Türkçesi dil özellikleri taşıdığına göre 16. yy. Çağatay Edebiyatının klasik dönemi içinde yer almalıdır.

Sıfâtu'l Haremeyn'in dil özelliklerinin incelendiği birinci bölüm, ses bilgisi ve şekil bilgisi olmak üzere iki ana kısımdan oluşmakta, ses bilgisi ise ünlüler ve ünsüzler olmak üzere iki bölümden meydana gelmektedir. Ünlüler bölümü ünlü değişimleri, ünlü düşmesi, ünlü türemesi ve ünlü uyumu konularını içermektedir.

İncelemede, ünlü değişimleri başlığı altında **e/i** konusu, **o>a** değişmesi, **ı>u** değişmesi, **i>ü** değişmesi, **ı>i** değişmesi üzerinde durulmaktadır.

Türkçenin coğrafyası ve tarihi dönemleri içinde, **i>e**, **e>i**, **i>é**, **e>é**, **é>e** şeklinde değişiklikler görülmektedir. Eserde bazen aynı kelimenin hem “i”li hem de “e”li yazılması suretiyle ikilik görülse de, Çağatay Türkçesiyle yazılmış olan eser çoğunlukla “i” tarafındadır. İkili kullanımlar bir kapalı e (é) sesinin varlığını ortaya koysa da, metinde bu sesi (é) gösteren bir işaretin bulunmaması, kelimenin imlasını esas almayı gerektirmektedir.

o>a değişmesinin eserde “**uşal** ‘işte o’ <**uş ol**” biçiminde tek örneği bulunmaktadır.

ı>u değişmesi ve **i>ü** değişmesi alt bölümünde, dudak ünsüzlerinin etkisiyle bazı kelime kök ve gövdeleriyle eklerde görülen değişme örnekler verilmiştir.

Büyük çoğunlukla kalın ünlüleri inceltme özelliği bulunan ünsüzler sebebiyle bazı “ı” seslerinin “i”ye dönüştüğü mahdut sayıdaki örnekleri, **ı>i** değişmesi alt bölümünde gösterilmiştir.

Bazen vezin sebebiyle kelime başında ve kelime sonunda görülen ünlü düşmesine ait örnekler ile Türkçenin her döneminde sıkça görülen vurgusuz orta hece ünlüsünün düşmesine örnek teşkil eden kelimeler, ünlü düşmesi bölümünde gösterilmiştir. Ayrıca, ünlü ile biten ve ünlü ile başlayan iki kelimenin yan yana geldiğinde, çoğunlukla ilk kelimenin sonundaki ünlünün vezin sebebiyle düştüğü, “bizim-çün, k’andın < **ki** andın” gibi örnekler “çıkarma” başlığı altında belirtilmiştir.

Ünlü türemesi bölümünde, sadece vezin gereği ikinci ünlüsü türeyen “hızır” kelimesi gösterilmiştir.

Ünlü uyumu bölümü, kalınlık-incelik uyumu ve düzlük-yuvarlaklık uyumu biçiminde iki alt bölümden oluşmaktadır. Kalınlık incelik uyumu alt bölümünde, Türkçenin her döneminde çok ileri durumda olan kalınlık incelik uyumunun kelime kök ve gövdelerinde büyük oranda yürürlükte olmasına rağmen, ekler söz konusu olduğunda Çağatay Türkçesinde uyumun biraz zayıf olduğu dile getirilir.

Düzlük-yuvarlaklık uyumu alt bölümünde, Çağatay Türkçesinde düzlük-yuvarlaklık bakımından görülen uyumsuzluğun Eski Anadolu Türkçesinde görülenden daha ileri düzeyde olduğu ifade edilir.

Ünsüzler bölümü ünsüz değişimleri, ünsüz düşmesi, ünsüz türemesi, ünsüz ikizleşmesi, ünsüz uyumu, zamir **n**'si ve hece düşmesi alt bölümlerinden oluşmaktadır.

Ünsüz değişimleri bölümünde **b->m-** değişmesi, **b,-b-, -b > v-, -v-, -v** değişmesi, **-d-, -d>-y-, -y** değişmesi, **k-, -k>ğ-, -ğ-** değişmesi, **-k->-h-** değişmesi **-p->-f-** değişmesi ve **t->d-** değişmesi ele alınmıştır.

b->m- değişmesi başlığı altında, Türkiye Türkçesinin kurallı olarak **b-**, Azerbaycan Türkçesinin ise **m-** tarafında olduğu, Köktürk ve Uygur Türkçeleri ile Eski Anadolu Türkçesinde ikilik görünse de, Karahanlı ve Çağatay Türkçesinin daha çok **m**'den yana olduğu dile getirilip metindeki **b->m-** değişmesi örnekleri gösterilir.

Eski Türkçede kelime içi ve kelime sonundaki **b**'lerin Çağatay Türkçesinde çoğunlukla **v** olarak karşılaşılan örnekleri **b,-b-, -b > v-, -v-, -v** değişmesi başlığı altında verilir.

-d-, -d>-y-, -y değişmesinin metinde mahdut sayıda örneği bulunmaktadır.

Türkçenin çeşitli dönemlerinde ve çeşitli sahalarda sıkça karşılaşılan **k-, -k>ğ-, -ğ-** değişmesi bakımından *Sıfâtü'l Haremeyn* kararsızlık göstermekte, son seste bazen **-k**, bazen de **ğ** bulunmaktadır. Bunun yanında, iki ünlü arasındaki **k** ünsüzünün kurallı olarak tonlulaştığı tespit edilmiştir.

-k->-h- değişmesinin Azerbaycan Türkçesinde yaygın biçimde bulunduğu bilinmektedir. Bu değişimin Çağatay Türkçesinde genelleşme eğilimine bağlı olarak kararsızlık gösteren örnekleri bu bölümde gösterilir.

Türkçenin tarihi dönemleri içerisinde pek az rastlanan **-p->-f-** değişmesinin metindeki tek örneği “tofrağ (toprak)”tır.

t->d- değişmesi başlığı altında, Eski Türkçedeki **t**'li biçimini koruyan ve tonlularak **d**'li kullanılan kelimelerin yanında, metinde ikilik gösteren kelimeler de gösterilmiş, değişiklik olan kelime sayısının artma eğilimi gösterdiği vurgulanmıştır.

Ünsüz düşmesi ön seste, iç seste ve son seste olmak üzere üç kısımda ele alınmış, ön seste **y-** düşmesinin metindeki birkaç örneği verilmiştir.

Ünsüz türemesi bölümünde **y-** türemesi, **-y-** türemesi, **-y** türemesi ve **-ğ/-g** ünsüzünün korunması ele alınmış, ön seste “**y**” türemesinin bir türeme mi yoksa bir düşme mi olduğu etraflıca tartışılıp, son seste ve iç seste “**y**” türe-

mesinin örnekleri verildikten sonra Çağatay Türkçesinde varlığını sürdüren -**ğ/-g** ünsüzünün metindeki örnekleri gösterilmiştir.

Eserde ünsüz ikizleşmesinin örnekleri çok azdır. Sadece sayı isimleri ve “all ‘karşı, ön, huzur” kelimesinde ünsüz ikizleşmesi görülür.

Ünsüz uyumu bölümünde, metindeki ünsüz uyumunun kararsızlık gösterdiği dile getirilip ünsüz uyumu bakımından özellik gösteren **-de/-da** bulunma hâli eki; **-dın/-din** ayrılma hâli eki; **-dı/-di** bilinen geçmiş zaman eki; **-dur/-tur** bildirme eki; **-ğa/-ge, -ka/-ke** yönelme hâli eki; **-ğay/-gey** gelecek zaman, gereklilik, istek eki ve **-gan/-gen** sıfat-fiil eki üzerinde durulmuştur.

Zamir **n**'si bölümünde, Çağatay Türkçesine özgü özelliklerden biri olan zamir **n**'sinin düştüğü, ancak bazen vezin gereği bazen de Oğuz Türkçesinin etkiyle zamir **n**'sinin kullanıldığı birkaç örnek gösterilmiştir.

Hece düşmesi bölümünde, hece düşmesi örnekleri yanında bazen vezin gereği benzer hecenin düşmediği örnekler de verilerek ses bilgisi bölümü tamamlanmıştır.

Şekil bilgisi bölümü yapım ekleri, isimler, sıfatlar, zamirler, zarflar, edatlar, fiiller, birleşik fiiller, sıfat-fiiller, zarf-fiiller, Oğuz Türkçesinin özellikleri ve sonuç kısmından oluşmaktadır.

Yapım ekleri bölümünde dönemin belirgin yapım ekleri üzerinde durulduktan sonra bu eklerin metinde bulunan örnekleri verilir.

İsimler çokluk eki, iyelik ekleri, hâl ekleri, soru eki ve aitlik eki olmak üzere beş kısımdan oluşmaktadır. **-lar/-ler** çokluk ekinin metinden seçilen örnekleri belirtilir. Eser hâl ekleri bakımından zengindir. Yükleme hâli ekinde “başını, iligini” gibi örneklerde Oğuz Türkçesinin tesiri çok belirgindir. Yönelme hâlinde yine Oğuz Türkçesinin tesiri ve bazen vezin gereği **-a/-e** biçiminde kullanımlar görülür. Eserde bulunma hâlinin **-ta/-te**, ayrılma hâlinin **-tın/-tin** biçiminde kullanımına rastlanmazken, eşitlik hâlinin **-ca/-ce**, yön gösterme hâlinin **-ra/-re, -karı/-keri, -geri/-gerü** biçiminde bazı kelimelerde kalıplaşmış olarak kullanıldığı görülür. Eserde soru ekinin örneği hiç yoktur, aitlik ekinin ise tek örneği bulunmaktadır.

Sıfatlar sıfatlarda karşılaştırma, niteleme sıfatları ve belirtme sıfatlarından meydana gelmiştir. Sıfatlarda karşılaştırma **-rak/-rağ/-rek** ekleriyle yapılmaktadır, bu eklerin kullanıldığı kelimeler metinden örneklendirilmiştir.

Zamirler bölümünü şahıs zamirleri, işaret zamirleri, dönüşlülük zamiri, beraberlik zamiri, soru zamiri ve belirsizlik zamiri alt bölümleri teşkil etmektedir.

Zarflar bölümü yer zarfları, zaman zarfları, hâl zarfları ve azlık-çokluk zarfları olarak kullanılan kelimelerin örneklerinden müteşekkildir.

Edatlar bölümünde bağlama edatları, soru edatları, karşılaştırma edatları, gösterme edatları, seslenme edatları, ünlemler ve edat görevinde olan kelimeler şeklinde bir gruplandırma yapılmış, bu edatların metinde tespit edilen örnekleri verilmiştir.

Fiiller bölümü şahıs ekleri ve fiil çekimlerinden meydana gelmiştir. Şahıs ekleri alt bölümünde iyelik kökenli şahıs ekleri, kesin gelecek zaman, diğer fiil çekimlerinde kullanılan şahıs zamirleri ve emir ekleri olmak üzere şahıs eklerinin Çağatay Türkçesindeki dört şekli karşımıza çıkar. Fiil çekimleri başlığı altında ilk olarak şimdiki zaman ele alınır, şimdiki zaman çekiminin **-a/-e, -y+dur/durur+şahıs** zamiri şeklinde yapıldığı ve metindeki tek örneğinin “tapaydur” olduğu belirtilir.

Birleşik fiiller bölümünde, iki fiilden oluşanlar başlığı altında, metinde sadece **-a/-e** zarf-fiil eki ile **al-** yardımcı fiilinden yapılan yeterlik fiilinin örnekleri bulunmaktadır. Bir isim ile bir fiilden oluşan birleşik fiiller başlığı altında, **bol, ile-, it-, iyile-, kıl-, ol-** yardımcı fiileriyle kurulmuş olan birleşik fiillerin örnekleri verilmiştir. Bu bölümde ayrıca deyimler başlığı altında, yalın veya çekimli biçimde bulunan isimlerle kurulmuş birleşik fiil yapısında görünen deyimler yer almaktadır.

Sıfat-fiiller bölümünde, **-ğan/-gen, -an/-en, -duğ/-dük** sıfat-fiil ekleriyle kurulmuş, zarf-fiiller bölümünde de **-a/-e; -madın/-medin; -p, -ıp/-ip, -up/-üp; -map/-mep; -may/-mey** zarf-fiil ekleriyle kurulmuş metindeki kelimelerden örnekler sunulmuştur.

Oğuz Türkçesi Özellikleri bölümünde Necati Demir, *Sıfâtü'l Haremeyn*'in Çağatay Türkçesi ile yazılmakla birlikte Çağatay Türkçesi ile yazılan diğer eserlerde olduğu gibi bu eserde de Oğuz Türkçesine ait bazı özelliklerin görüldüğünü ifade eder ve bu özellikleri şöyle sıralar: **-k->-h-** değişmesi; **t/d-** konusu; **-am/-em, -n** şahıs eki; **-lîğ/-lîg>-lu/-lü** isimlerden olumlu sıfat yapma eki; **-ğay/-gey, -ga/-ge, -a/-e** istek eki; **-duğ/-dük** sıfat-fiil eki; zamir **n**'si; **-mes/-mez** olumsuzluk eki; **ol/bol-** konusu; **-ing/-ing, -ung/-üng** ilgi hâli eki; **-a/-e** yönelme hâli eki.

Çalışmanın birinci bölümü, *Sıfâtü'l Haremeyn* üzerinde yapılan incelemenin değerlendirilmesi ve bu değerlendirme ile elde edilen bilgilerin sonuç başlığı altında verilmesiyle son bulur.

Çalışmanın ikinci bölümünü teşkil eden metin bölümü ise Arap harfleriyle yazılmış *Sıfâtü'l Haremeyn*'in çevriyazı (transkripsiyon) ile Türkçeye aktarılmasından ibarettir. Metin, Manisa İl Halk Kütüphanesinde bulunan ve müellif hattı olduğu düşünülen yazma nüshaya dayanmaktadır.

Dizinde ise, metinde geçen bütün kelimeler ve bu kelimelerin ekli biçimleri, beyit numaralarıyla gösterilmiş, her kelimenin kullanıldığı bağlama göre anlamı yazılmıştır.

Kaynakça, bu çalışma hazırlanırken yararlanılan kaynaklardan oluşmaktadır.

Necati Demir'in bu çalışmasıyla *Sıfâtu'l Haremeyn* ilim âlemine kazandırılmıştır. Hem şekil hem de içerik bakımından kusursuz denebilecek kadar güzel olan *Sıfâtu'l Haremeyn* üzerinde yapılan dil incelemesiyle, Çağatay Türkçesi üzerine yapılan çalışmalar bir merhale daha kazanmıştır. Hazırlanan dizin ile de Çağatay Türkçesinin söz varlığına önemli katkılar sağlanmıştır.

Açıklamalar

- 1 "ECKMANN, Janos. Çağatayca, *Tarihi Türk Şiveleri*, Ankara, 1988, s. 211-245; Küçük Çağatay Grameri, *Harezmi, Kıpçak ve Çağatay Türkçesi Üzerine Araştırmalar*, Ankara, 1996, s. 109-132; Çağatay Dili Hakkında Notlar, *TDAY-Belleten*, 1958, s. 115-126." gibi çalışmalara bakılabilir.
- 2 Çıkarma teriminin karşılığı olarak kaynaşma, hece kaynaşması, contraction-crase (birleşme) gibi terimler de kullanılmaktadır. Bunun için, "KORKMAZ, Zeynep. *Grammer Terimleri Sözlüğü*, TDK Yayınları, Ankara, 1992; TİMURTAŞ, Faruk Kadri. *Eski Türkiye Türkçesi*, Enderun Kitabevi, İstanbul, 1994." gibi eserlere bakılabilir.
- 3 "ÖZKAN, Mustafa. *Türk Dilinin Gelişme Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi*, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2000; TİMURTAŞ, Faruk Kadri. *Eski Türkiye Türkçesi*, Enderun Kitabevi, İstanbul, 1994; GÜLSEVİN, Gürer. *Eski Anadolu Türkçesinde Ekler*, TDK Yayınları, Ankara, 1997." gibi eserlere bakılabilir.

bilig

Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi

©Ahmet Yesevi Üniversitesi Mütevelli Heyet Başkanlığı

Yayın İlkeleri

bilig, Kış/Ocak, Bahar/Nisan, Yaz/ Temmuz ve Güz/Ekim olmak üzere yılda dört sayı yayımlanır. Her yılın sonunda derginin yıllık dizini hazırlanır ve Kış sayısında yayımlanır. Dergi, yayın kurulu tarafından belirlenecek kütüphanelere, uluslararası endeks kurumlarına ve abonelere yayımlandığı tarihten itibaren bir ay içerisinde gönderilir.

bilig, Türk dünyasının kültürel zenginliklerini, tarihî ve güncel gerçeklerini bilimsel ölçüler içerisinde ortaya koymak; Türk dünyasıyla ilgili olarak, uluslar arası düzeyde yapılan bilimsel çalışmalarını kamuoyuna duyurmak amacıyla yayımlanmaktadır.

bilig'de, sosyal bilimlerle ilgili konular başta olmak üzere, Türk dünyasının tarihî ve güncel problemlerini bilimsel bir bakış açısıyla ele alan, bu konuda çözüm önerileri getiren yazılara yer verilir.

bilig'e gönderilecek yazılarda, alanında bir boşluğu dolduracak özgün bir makale veya daha önce yayımlanmış çalışmalarını değerlendiren, bu konuda yeni ve dikkate değer görüşler ortaya koyan bir inceleme olma şartı aranır. Türk dünyasıyla ilgili eser ve şahsiyetleri tanıtan, yeni etkinlikleri duyuran yazılara da yer verilir.

Makalelerin *bilig*'de yayımlanabilmesi için, daha önce bir başka yerde yayımlanmamış veya yayımlanmak üzere kabul edilmemiş olması gerekir. Daha önce bilimsel bir toplantıda sunulmuş bildiriler, bu durum belirtmek şartıyla kabul edilebilir.

Yazıların Değerlendirilmesi

bilig'e gönderilen yazılar, önce yayım kurulunca dergi ilkelerine uygunluk açısından incelenir ve uygun bulunanlar, o alandaki çalışmalarını tanıtmış iki hakeme gönderilir. Hakemlerin isimleri gizli tutulur ve raporlar beş yıl süreyle saklanır. Hakem raporlarından biri olumlu, diğeri olumsuz olduğu takdirde, yazı üçüncü bir hakeme gönderilebilir. Yazarlar, hakem ve yayım kurulunun eleştiri ve önerilerini dikkate alırlar. Katılmadıkları hususlar varsa, gerekçeleriyle birlikte itiraz etme hakkına sahiptirler. Yayım kabul edilmeyen yazıların, istek hâlinde bir nüshası yazarlarına iade edilir.

bilig'de yayımlanması kabul edilen yazıların telif hakkı Ahmet Yesevi Üniversitesi Müttevelli Heyet Başkanlığına devredilmiş sayılır. Yayımlanan yazılardaki görüşlerin sorumluluğu yazarlarına aittir. Yazı ve fotoğraflardan, kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

Yayıma kabul edilen yazılar için, yazarı ve hakemlerine yayın tarihinden itibaren bir ay içinde telif / inceleme ücreti ödenir. Ücret miktarı, her yıl başında yayın kurulunun önerisi üzerine yönetim kurulunca belirlenir.

Yazım Dili

bilig'in yazım dili Türkiye Türkçesidir. Ancak her sayıda derginin üçte bir oranını geçmeyecek şekilde İngilizce ve diğer Türk lehçeleri ile yazılmış yazılara da yer verilebilir. Türk lehçelerinde hazırlanmış yazılar, gerektiği takdirde yayın kurulunun kararıyla Türkiye Türkçesine aktarıldıktan sonra yayımlanabilir.

Yazım Kuralları

Makalelerin, aşağıda belirtilen şekilde sunulmasına özen gösterilmelidir:

1. Başlık: İçerikle uyumlu, onu en iyi ifade eden bir başlık olmalı ve koyu karakterli harflerle yazılmalıdır.

2. Yazar ad(lar)ı ve adresi: Yazarın adı, soyadı büyük olmak üzere koyu, adresler ise normal ve eğik karakterde harflerle yazılmalı; yazarın görev yaptığı kurum, haberleşme ve elmek (e-mail) adresi belirtilmelidir.

3. Özet: Makalenin başında, konuyu kısa ve öz biçimde ifade eden ve en fazla 150 kelimededen oluşan Türkçe özet bulunmalıdır. Özet içinde, yararlanılan kaynaklara, şekil ve çizelge numaralarına değinilmemelidir. Özeti altında bir satır boşluk bırakılarak, en az 3, en çok 8 sözcükten oluşan anahtar kelimeler verilmelidir. Makalenin sonunda, yazı başlığı, özet ve anahtar kelimelerin İngilizce ve Rusçaları bulunmalıdır. Rusça özetler, gönderilemediği takdirde dergi tarafından ilave edilir.

4. Ana Metin: A4 boyutunda (29.7x21 cm.) kâğıtlara, MS Word programında, Times New Roman veya benzeri bir yazı karakteri ile, 10 punto, 1.5 satır aralığıyla yazılmalıdır. Sayfa kenarlarında 3'er cm boşluk bırakılmalı ve sayfalar numaralandırılmalıdır. Yazılar 10.000 kelimeyi geçmemelidir. Metin içinde vurgulanması gereken kısımlar, koyu değil eğik harflerle yazılmalıdır. Alıntılar eğik harflerle ve tırnak içinde verilmeli; beş satırdan az alıntılar satır arasında, beş satırdan uzun alıntılar ise satırın sağından ve solundan 1.5 cm içeride, blok hâlinde ve 1 satır aralığıyla yazılmalıdır.

5. Bölüm Başlıkları: Makalede, düzenli bir bilgi aktarımı sağlamak üzere ana, ara ve alt başlıklar kullanılabilir ve gerektiği takdirde başlıklar numaralandırılabilir. Ana başlıklar (ana bölümler, kaynaklar ve ekler) büyük

harflerle; ara ve alt başlıklar, yalnız ilk harfleri büyük, koyu karakterde yazılmalı; alt başlıkların sonunda iki nokta üst üste konularak aynı satırdan devam edilmelidir.

6. Şekiller ve Çizelgeler: Şekiller, küçültmede ve basımda sorun yaratmamak için siyah mürekkep ile düzgün ve yeterli çizgi kalınlığında aydın ve beyaz kağıda çizilmelidir. Her şekil ayrı bir sayfada olmalıdır. Şekiller numaralandırılmalı ve her şeklin altına başlığıyla birlikte önce Türkçe, sonra İngilizce olarak yazılmalıdır.

Çizelgeler de şekiller gibi, numaralandırılmalı ve her çizelgenin üstüne başlığıyla birlikte önce Türkçe, sonra İngilizce olarak yazılmalıdır. Şekil ve çizelgelerin başlıkları, kısa ve öz olarak seçilmeli ve her kelimenin ilk harfi büyük, diğerleri küçük harflerle yazılmalıdır. Gerekli durumlarda açıklayıcı dipnot veya kısaltmalara şekil ve çizelgelerin hemen altında yer verilmelidir.

7. Resimler: Parlak, sert (yüksek kontrastlı) fotoğraf kâğıdına basılmalıdır. Ayrıca şekiller için verilen kurallara uyulmalıdır. Özel koşullarda renkli resim baskısı yapılabilir.

Şekil, çizelge ve resimler toplam 10 sayfayı aşmamalıdır. Teknik imkâna sahip yazarlar, şekil, çizelge ve resimleri aynen basılabilecek nitelikte olmak şartı ile metin içindeki yerlerine yerleştirebilirler. Bu imkâna sahip olmayanlar, bunlar için metin içinde aynı boyutta boşluk bırakarak içine şekil, çizelge veya resim numaralarını yazabilirler.

8. Kaynak Verme: Dipnotlar, sadece açıklama için kullanılmalı ve açıklamalar da metnin sonunda verilmelidir. Metin içinde göndermeler, parantez içinde aşağıdaki şekilde yazılmalıdır:

(Köksoy 2000); (Köksoy 2000: 15)

Birden fazla yazarlı yayınlarda, metin içinde sadece ilk yazarın adı vd. yazılmalıdır: (İsen vd. 2002)

Kaynaklar kısmında ise diğer yazarlar da belirtilmelidir. Metin içinde, gönderme yapılan yazarın adı veriliyorsa kaynağın sadece yayın tarihi yazılmalıdır:

“Tanpınar (1976:131), bu konuda ....”

Yayın tarihi olmayan eserlerde ve yazmalarda sadece yazarların adı; yazarı belirtmeyen ansiklopedi vb. eserlerde ise eserin ismi yazılmalıdır.

İkinci kaynaktan yapılan alıntılarda, asıl kaynak da belirtilmelidir:

“Köprülü (1926) ....” (Çelik 1998'den).

Kişisel görüşmeler, metin içinde soyadı ve tarih belirtilerek gösterilmeli, ayrıca kaynaklarda belirtilmelidir. İnternet adreslerinde ise mutlaka tarih belirtilmeli ve bu adresler kaynaklar arasında da verilmelidir:

<http://www.tdk.gov.tr/bilterim> (15.12.2002)

9. Kaynaklar: Metnin sonunda, yazarların soyadına göre alfabetik olarak aşağıdaki şekilde yazılmalıdır. Kaynaklar, bir yazarın birden fazla yayını olduğu takdirde yayımlanış tarihine göre sıralanacak; bir yazara ait aynı yılda basılmış yayınlar ise (1980a, 1980b) şeklinde gösterilecektir:

KÖKSOY, Mümin (2000), *Türk Yükseköğretiminde Yabancı Dille Eğitim, Bilimlik Dergiler ve Türkçemiz*, Ankara: Bilig Yay.

TİMURTAŞ, F.Kadri (1951), “Fatih Devri Şairlerinden Cemalî ve Eserleri”, *İÜ, Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, IV (3) : 189-213.

SHAW, S. (1982), *Osmanlı İmparatorluğu*, (çev. M.Harmancı), İstanbul: Sermet Matb.

Yazıların Gönderilmesi

Yukarıda belirtilen ilkelere uygun olarak hazırlanmış yazılar, biri orijinal, diğer ikisi fotokopi olmak üzere üç nüsha olarak, disketiyle birlikte bilig adresine gönderilir. Yazarlarına raporlar doğrultusunda düzeltilmek üzere gönderilen yazılar, gerekli düzeltmeler yapılarak disketi ve orijinal çıktısıyla en geç bir ay içinde tekrar dergiye ulaştırılır. Yayın kurulu, esasa yönelik olmayan küçük düzeltmeler yapılabilir.

Yazışma Adresi

bilig Dergisi Editörlüğü

Taşkent Cad. 10. Sok. No: 30

06430 Bahçelievler/ANKARA / TÜRKİYE

Tel: (0312) 215 22 06

Fax: (0312) 215 22 09

www.yesevi.edu.tr/bilig

bilig@yesevi.edu.tr

bilig

Journal of Social Sciences of the Turkish World

©Ahmet Yesevi University Board of Trustees

Editorial Principles

bilig is published quarterly: Winter/January, Spring/April, Summer/July and Autumn/October. At the end of each year, an annual index is prepared and published in Winter issue. Each issue is forwarded to the subscribers, libraries and international indexing institutions within one month after its publication.

bilig is published to bring forth the cultural riches, historical and actual realities of the Turkish World in a scholarly manner; to inform the public opinion about the scientific studies on the international level concerning Turkish World.

The articles firstly related to social sciences subjects and dealing with the historical and current issues and problems and suggesting solutions for the Turkish World are published in *bilig*.

An article sent to *bilig* should be an original article which contribute knowledge and scientific information to its field or a study that bring forth new views and perspectives on previously written scholarly works. Articles introducing works and personalities, announcing new activities related to the Turkish world can also be published in *bilig*.

In order for any article to be published in *bilig*, it should not have been previously published or accepted to be published elsewhere. Papers presented at a conference or symposium may be accepted for publication if stated so beforehand.

Evaluation of Articles

The articles forwarded to *bilig* are first studied by the Editorial Board in terms of the journal's principles those found acceptable are sent to two referees who are well-known for their works in that field. Names of the referees are confidential and referee reports are safe-kept for five years. In case one referee report is negative and the other is favorable, the article may be sent to a third referee for re-evaluation. The authors of the articles are to consider the criticisms, suggestions and corrections of the referees and editorial board. If they disagree, they are entitled to counterpresent their views and justifications. Only the original copy of the unaccepted articles may be returned upon request.

The royalty rights of the accepted articles are considered transferred to Ahmet Yesevi University Board of Trustees. However the overall responsibility for the published articles belongs to the author of the article. Quotations from articles including pictures are permitted during full reference to the articles.

Payments to the authors and referees for their contributions are made within one month after publication. The amounts of payments are determined by the Editorial Board subject to the approval by the Board of Trustees.

The Language of the Journal

Turkiye Turkish is the Language of the journal. Articles presented in English or other Turkish dialects may be published not exceeding one third of an issue. Articles submitted in Turkish dialects may be published after they are translated into Turkiye Turkish upon the decision of the Editorial Board if necessary.

Writing Rules

In general the following are to be observed in writing the articles for bilig:

- 1. Title of the Article:** Title should be in suitable for the content and the one that expresses it best, and should be bold letters.
- 2. Name(s) and address(es) of the author(s):** Names and surnames are in capital letters and bold, addresses in normal italic letters; institution the author works at, contact and e-mail addresses should be specified.
- 3. Abstract:** In the beginning of the article there should be an abstract in Turkish, briefly and laconically expressing the subject in maximum 150 words. There should be no reference to used sources, figure and chart numbers. Leaving one line empty after the abstract body there should be key words, minimum 3 and maximum 8 words. At the end of the article there should titles, abstracts and key words in English and Russian. In case Russian abstract is not submitted it will be attached by the journal.
- 4. Main Text:** Should be typed in MS Word program in Times New Roman or similar font type, 10 type size and 1,5 line on A4 format (29/7x21cm) paper. There should 3 cm free space on the margins and pages should be numbered. Articles should not exceed 10.000 words. Passages that need emphasizing should not be bold but in italic. Quotations should be in italic and with quotation marks; in quotations less than 5 lines between lines and those longer than 5 lines should be typed with indent of 1,5 cm in block and with 1 line space.
- 5. Section Headings:** Main, interval and sub-headings can be used in order to obtain the well-arranged narration of information in the article and these headings can be numbered if necessary. Main headings (main sections, references and appendixes) should be in capital letters; interval and sub-headings should be bold and their first letters in capital letters; at the end of the sub-headings writing should continue on the same line after a colon (:).
- 6. Figures and Tables:** Figures should be drawn on tracing or white paper in ink so as not to cause problems in printing or reducing in size. Each figure should be on a separate page. Figures should be numbered with a caption of the title in Turkish first and English below it.

Tables should also be numbered and have the title in Turkish first and English below it. The titles of the figures and tables should be clear and concise, and the first letters of each word should be capitalized. When necessary footnotes and acronyms should be below the captions.

7. **Pictures:** Should be on highly contrasted photo papers. Rules for figures and tables are applied for pictures as well. In special cases color pictures may be printed.

The number of pages for figures, tables and pictures should not exceed 10 pages. Authors having the necessary technical facilities may themselves insert the related figures, drawings and pictures into text. Those without any technical facilities will leave the proportional sizes of empty space for pictures within the text numbering them.

8. **Stating the Source:** Endnotes should be only for explanation and explanations should be at the end of the text.

References within the text should be given in parentheses as follows:

(Köksoy 2000); (Köksoy 2000: 15)

When sources with several authors are mentioned, the name of first author is written and for others (et. al) is added.

(İsen et al. 2002)

Full reference including all the names of authors should be given in the list of references. If there is name of the referred authors within the text then only the publication date should be written:

“Tanpınar (1976: 131) on this issue ....”

In the sources and manuscripts with no publication date only the name of author; in encyclopedias and other sources without authors only the name of the source should be written

In the secondary sources quoted original source should also be pointed:

“Köprülü (1926) ....” (in Çelik 1998).

Personal interviews can be indicated by giving the last name(s), the date(s) and moreover should be stated in the references.

<http://www.tdk.gov.tr/bilterim> (15.12.2002)

9. **References:** Should be at the end of the text in the alphabetic order as shown in the example below. If there are more than one source of an author then they will be listed according to their publication date; sources of the same author published in the same year will shown as (1980a, 1980b):

KÖKSOY, Mümin (2000), *Türk Yükseköğretiminde Yabancı Dille Eğitim, Bilimlik Dergiler ve Türkçemiz*, Ankara: Bilig Yay.

TİMURTAŞ, F.Kadri (1951), “*Fatih Devri Şairlerinden Cemalî ve Eserleri*”, İÜ, Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi, IV (3) : 189-213.

SHAW, S. (1982), *Osmanlı İmparatorluğu*, (çev. M.Harmancı), İstanbul: Sermet Matb.

How to Forward the Articles

The articles duly prepared in accordance with the principles set forth are to be sent in three copies, one original and two photocopied forms with a floppy disk to bilig to the address given below. The last corrected fair copies in diskettes and original figures are to reach bilig within not later than one month. Minor editing may be done by the editorial board.

Correspondence Address

bilig Dergisi

Taşkent Caddesi, 10. Sok. Nu: 30

06430 Bahçelievler - ANKARA / TÜRKİYE

Tel: (0312) 215 22 06

Fax: (0312) 215 22 09

www.yesevi.edu.tr/bilig

bilig@yesevi.edu.tr